

Jørgen Frost og Lis Pøhler

MAERK SPROGET

Studiehæfte 2: Sprog og skrivning

Pøhler

MÆRK SPROGET

Studiehæfte 2: Sprog og skrivning

Dette hæfte er det andet hæfte i serien af studiehæfter, som er tænkt som et supplement til din læsning af *Mærk sproget – skriv og læs!*. I det første hæfte fokuserede vi på udviklingen af det toårige rum for literacy, som kan sikre mere kontinuitet i barnets udvikling af literacykompetencer fra det sidste år i dagtilbud til det første år i skolen.

Studiehæfte 2 knytter sig mest til bogens andet kapitel om literacy for 5-6-årige, som handler om, hvordan fundamentet for udviklingen af skriftsproglige kompetencer har dybe rødder i talesproget. Vejen til skriftsproglige kompetencer starter dermed i udviklingen af den talesproglige opmærksomhed og analyse. Barnets opmærksomhed flyttes fra indhold til form i ordene. Det er bl.a. derfor, det er så sjovt at rime!

Fokus på den talesproglige opmærksomhed

Introduktionen af skriftsproget kan med fordel finde sted i situationer, som vil minde barnet om, at skriftsproget drejer sig om at *kommunikere* – dvs. at man kan enten meddele sig (skrive) eller søge at forstå andres meddelelser (læse). Man kan kalde det for en pædagogisk, metodisk universalnøgle for tilrettelæggelse af praksis, når børn – især i overgangen fra dagtilbud til skole – skal støttes på deres vej ind i skriftsproget. Udvikling af literacykompetencer er dermed – ligesom udvikling af talesproget – knyttet til sociale og emotionelle behov og samspil. I Studiehæfte 1 satte vi fokus på de fem læringsdimensioner, som skal medtænkes i gennemførelsen af al literacyundervisning og i aktiviteter i tilknytning hertil.

I hjemmet er det helt naturligt, at barnet går til forældrene eller ældre søskende for at få hjælp til at læse for at få en oplevelse eller få viden eller for at skrive noget, det har lyst til at meddele. På den måde viser barnet, at det helt grundlæggende har forstået kommunikationens væsen. Barnet har fundet en vej, så det lykkes med den kommunikation, det ønsker at gennemføre her og nu.

I dagtilbuddet er voksenkontakten reduceret i forhold hertil, så allerede der må pædagogen tilrettelægge aktiviteter for at skabe situationer, hvor barnets kommunikationserfaringer med talesproget på en naturlig måde kan overføres til også at inddrage skriftsproget i legen. Det sker, fx når man etablerer værksteder til rollelege, hvor børnene vil lege familie, købmand, café, skole eller andet, som tager udgangspunkt i deres hverdagserfaringer.

Til denne aldersgruppe kan man også oprette et egentligt skriveværksted, hvor der lægges op til, at børnene legeskriver: Det kan fx være sms'er, beskeder, breve eller fødselsdagshilsener. De kan endvidere lave egne bøger og tegneserier med tegning og tekst. Man kan også lægge op til, at børnene en gang om ugen skriver og tegner i deres ugedagbog (Hagtvet, 2012). De kan både skrive på papir og på tablet.

Vi har i Studiehæfte 1: *Sprog og literacy* fokuseret på udvikling af det toårige rum for literacy ved overgangen fra dagtilbud til skole. Ved at inddrage skrive- og læseværksteder i det toårige rum etableres samtidigt begyndelsen til en sprogkultur, hvor skriftsproget har en naturlig plads i det kommunikative fællesskab. I det følgende vil vi konkretisere dette tema yderligere.

MÆRK SPROGET – Studiehæfte 2: Sprog og skrivning

© 2021, Forlaget Pøhler, Brøndby

Grafisk design: Rikke Jensen

Studiehæfterne kan frit downloades fra www.poehler.dk | ISBN: 978-87-93740-69-3

Vejen til skriftsproget – via talesproglig opmærksomhed

Når børnene nærmer sig tidspunktet, hvor de skal indgå i det toårige rum, er det en god ide at holde et forældremøde om dette. Forældrene har lige så stor betydning for udvikling af børnenes skriftsprog, som de har for udvikling af deres talesprog. Forældrene skal selvfølgelig vide lidt om, hvordan mødet med skriftsproget udvikler sig, men de skal først og fremmest vide noget om, hvad de selv kan gøre for at understøtte deres barns skriftsprogsudvikling. Det kan du læse mere om i *Mærk sproget – skriv og læs!* side 16ff.

Første skridt er brugen af sproglege. Allerede fra børnene er 2-3 år, kan de være med til sanglege og fagtesange med vers og remser, hvor de bevæger sig til sangen og efterhånden også fornemmer rytmen i sang og bevægelse. Fra 3-4 år begynder de at kunne lege med ord og rim. De begynder at more sig over rim og vrøvleord, og de begynder bevidst at lege med sprogets form. Når de er 5-6 år, vil mange kunne klappe, trampe, tromme rytmer i sange og i ord, som fx deres navne. Det er heldigvis alt sammen noget, man traditionelt har arbejdet med i dagtilbud. Forskellen er måske kun, at legene med rim, remser, sange og rytmer tænkes ind i den *sprogstimulerende* pædagogik, som er et vigtigt grundlag for det, som nu følger efter.

Ved rimet, mærker/lytter man efter den sidste del af et ord og sammenligner måske med et andet ord for at finde ud af, om de lyder ens. Det kan man gøre, når man leger med sproget i dagligdagen, og fx siger: en mund, der er rund, en dukke, der kan bukke eller et bord, fuld af jord, og når man leder efter billeder af ord, der rimer i reklamer, bøger og blade.

Næste skridt er at mærke efter den allerførste lyd i et ord – måske i et navn. Her taler man om fonemanalyse. Barnet hører, at ord og navne, som ikke behøver ellers at have noget med hinanden at gøre, starter med den samme lyd – fx far/fisk, Carl/kano eller mor/måne. I starten er det vigtigt kun at fokusere på lyden. Når der senere kommer bogstaver på, så kan de lære at cykel starter med et c, der lyder som et s, mens cola starter med et c, der lyder som et k.

Når barnet begynder at blive lidt mere sikker i forlydsanalysen, kan legen udvides til at mærke lydene i korte ord, og så kan man gætte, om der er to eller tre lyde i et ord. Igen er det vigtigt at fokusere på lyde og tydelig udtale – og ikke tænke i bogstaver endnu. Der er fx tre lyde i ordet bil. Det kan støtte nogle elever at tegne bokse på tavlen, hvor ordet bil repræsenteres af tre bokse. Det gør det konkret at tale om første, evt. midterste og sidste lyd – og det bygger bro til bogstaverne, fordi boksene er en repræsentation af talte ords lyde uden at være bogstaver.

Når opmærksomheden rettes mod ordenes lyde på denne måde, skabes et solidt fundament for at komme godt i gang med at skrive og læse. Et fundament, som helst skal være på plads, når barnet starter i 0. klasse: Andet år i det toårige rum for literacy kan begynde.

Til læreren i 0. klasse

Du kan supplere arbejdet med sprogudvikling i klassen med hjemmelavede spil. Det kræver bare at du skærer ca. 100 kartonstykker ud i kvadrater på ca. 5x5 cm, som skal bruges parvis i diverse spil. Nu er det kun fantasien, der sætter grænser: Især huskespil og billedlotteri er nemme at producere selv. I *Mærk sproget – skriv og læs!* kan du se ideer til indholdet på de to brikker, som skal parres, alt afhængig af hvad du vil sætte fokus på. Du kan se flere ideer til konstruktion af sprogudviklende spil i (Frost, 1998, side 189 ff.).

Udvikling af skriftsproglig kompetence i dagtilbud

Allerede i 4-5 års-alderen har mange børn 'opdaget' skriftsproget. De har fået erfaringer med skriftsproget fx i forbindelse med højtlesning, når de færdes i byrummet eller ser skrift på forældrenes telefoner, tablets og computere i hjemmet.

Mange kan tidligt både genkende og skrive deres eget navn. Det er positivt. Det er vigtigt at opmuntre børnene og vise deres nye interesse opmærksomhed. Hvis de kommer og spørger om et ord, de vil skrive, opstår en gylden mulighed for at tage dem med et skridt videre på deres vej ind i skriftsproget. De allerførste gange skriver man ordet for barnet og benævner bogstaverne. Senere opfordrer man barnet til at prøve at skrive nogle af de bogstaver, man ved han/hun kender. Når de begynder at kunne rime – eller siger at fx mor og mad lyder næsten som det samme, så kan man begynde at bede dem 'smage' på ordet, de vil skrive – for at hjælpe dem til finde frem til den første lyd. Man skal sige ordet ekstra tydeligt – og måske lave et lille stop efter den første lyd, før man siger resten af ordet. På sidste side i dette studiehæfte er denne proces illustreret. Du kan kopiere siden og hænge den op i stor format på stuen eller i klassen, eller du kan laminere den, så børnene kan have den liggende foran sig, når de skriver. På den måde føres barnet ind i lydanalysen, og barnet har taget endnu et skridt i den rigtige retning. Det er vigtigt ikke at være for ambitiøs, og det er vigtigt, at de første skrive- eller lydanalyseforsøg ender med succes. Barnet skal have ros, også selv om man reelt ved, at man lagde svaret i munden på det:

Amalie på 3 år har tegnet en lige streg med en tværstreg på papiret: *Står der far?*

Far: *Ja, næsten. Der mangler lige en streg mere her (viser på papiret)*

Amalie tegner en streg mere. Den når ikke helt hen til det allerede tegnede: *Sådan?*

Far: *Wauww! Du har skrevet far! Det er jeg stolt over. Er tegningen til mig?*

Små skridt i starten. Alt behøver ikke være rigtigt. Mange små dryp i rigtig retning har stor effekt. Og det smitter!

Hvis pædagogen kan formidle dette til forældrene på en afslappet og naturlig måde, kan der blive et fint samspil mellem det, som sker i dagtilbuddet og det, som sker derhjemme. Målet er ikke at lære 4-5 årige at skrive og læse. **Målet er at sætte dem på sporet af de strategier, der fører det enkelte barn ind i sproget, og som giver det bedste grundlag for at komme godt i gang med at skrive.** Med det bygges broen mellem tale- og skriftsprog. Hvis du vil mere i dybden med dette, så kan vi anbefale dig at læse artiklen af Martins m.fl. (se side 7).

Til pædagogen i dagtilbud

Forestil dig, at du skal afholde et møde for forældrene til de ældste børn. Du vil gerne gøre forældrene opmærksomme på, at meget af det, de måske i forvejen gør sammen med deres børn, kan være med til at understøtte skriftsprogsudviklingen. Du kan fx tage udgangspunkt i nogle af disse aktiviteter og forslag til refleksioner:

- **Brætspil:** Hvilke spil vil du anbefale? Hvilke lærings- og literacykompetencer kommer i spil med netop dette/disse brætspil?
- **Højtlesningsbøger:** Hvilke bøger vil du anbefale? Tag evt. en bog med til forældremødet og vis forældrene, hvordan du vil tale med barnet om bogen, og hvordan du under læsningen gør små stop for at få børnene ind i historien. Du kan selv stille spørgsmål, undre dig over noget eller reagere på handlingen og så få en kort samtale i gang. Du kan pege på både billede og tekst. Hvilke lærings- og literacykompetencer kommer i spil?
- **Bag pandekager:** Hvad skal man bruge for fx at bage pandekager? Tegn/skriv en indkøbsliste, gå i supermarkedet og lad barnet finde varerne på listen. Læs/tegn opskriften og bag pandekagerne! Hvilke lærings- og literacykompetencer kommer i spil?
- **SMS'er:** Læs en sms højt, det kan fx være fra farmor, som vil komme på besøg i morgen. Vælg en emoji, som passer til svaret. I kan også indtale sms'er eller anden tekst, som bliver omsat til skriftsprog. Læs teksten højt eller hør den oplæst digitalt. Hvilke lærings- og literacykompetencer kommer i spil?

MÆRK SPROGET – Studiehæfte 2: Sprog og skrivning

© 2021, Forlaget Pøhler, Brøndby

Grafisk design: Rikke Jensen

Studiehæfterne kan frit downloades fra www.poehler.dk | ISBN: 978-87-93740-69-3

Udvikling af skriftsproglig kompetence i 0. klasse

Hvis man i klassen fx har plakater med et bogstav og et tilhørende billede af noget, som begynder med bogstavet, eller hvis man i hjemmet har fx magnetbogstaver til køleskabet eller dækkeservietter med alfabetet, så er der udgangspunkt for, at barnet kan lære ganske mange bogstavnavne og bogstavformer – hvis de får inspiration til at skrive og vel at mærke får svar, når de spørger. Den første skrivning er således allerede godt i gang, og efter skrivningen kommer læsningen.

Hvis læreren i 0. klasse i samarbejde med pædagogen udfylder det skema, som blev vist i Studiehæfte 1, for alle børn i klassen i starten af skoleåret, har læreren dels et godt grundlag for at vurdere, hvordan han/hun skal fortsætte arbejdet med at få alle børnene godt i gang med at skrive og læse, dels et grundlag for at vurdere udviklingen efter de første 3-4 måneder i skolen. Skemaerne skal bruges som ”krykker” for lærerne. Det skal hjælpe dem til at holde fast i de utrolig mange iagttagelser og indtryk, som dagligt finder vej til lærerens indre opslagstavle.

To iagttagelser med 3-4 måneders mellemrum giver basis for justering af undervisningen. Nogle elever udvikler sig støt og roligt og skal til stadighed holdes til, mens andre måske er ved at miste interessen: Deres fundament for at komme i gang med at skrive var ikke solidt nok. Den sidste gruppe kan hentes op ved at repetere sproglege – startende med analyse til forlyd – for at få fundamentet på plads. De skal opmuntres til at tegne og fx skrive navne på familie og børn i dagtilbud eller skole..

Til pædagogen og læreren i det toårige rum for literacy

Hvert barn får et stykke A4-papir og en blyant.

Instruktion: Alle børn bliver bedt om at tegne en tegning på papiret. De må selv om, hvad de tegner. Når alle er færdige, skal børnene på papiret fortælle hvad de har tegnet. De må skrive helt som de plejer med hemmelige tegn, legeskrivning eller hvis de kan huske at skrive nogle ord, de har set. (Husk at alle børn skal roses – meget!). Tegningerne samles ind til låns. Senere kan de hænges op i gruppen/klassen.

Efterarbejde: De voksne gennemgår børnenes tegninger og skrivning og prøver at danne sig et indtryk af hvert barns udviklingsstrin ved at se på oversigten fra *Mærk Sproget – skriv og læs!*, side 39.

Drøft resultatet med din kollega og tænk over, om I kan justere tilrettelæggelsen af aktiviteter for nogle af børnene.

Hvad skal man gøre, når børnene skriver forkert?

Børn starter ofte med at skrive eget navn og enkelte andres. Her bruger de deres hukommelse og skriver det, de i øjeblikket husker. Mangler der et ‘p’ i Jeppe eller et ‘x’ i Alexander, så roser man barnet for at have skrevet sit navn. Barnet husker de enkelte bogstaver – men glemmer noget ind imellem. Det betyder ikke noget for barnet, for barnet synes jo alligevel, at der står det, som skal stå! På dette tidspunkt har barnet kun den ene strategi: at huske udenad. Den er god at starte med. Men den rækker altså ikke i længden!

Når de begynder på lydanalysen i sproglegene og lærer strategien ‘at smage på ordet’, så vil man se, at de begynder at ‘arbejde med munden’, mens de skriver. Hvis et barn glemmer at smage på ordet, og skriver det forkerte bogstav, så kan man snakke med barnet om, hvilken lyd de kan mærke, når de fx siger den første lyd i navnet. De kan kigge op på bogstaverne på væggen og finde det rigtige bogstav. Ved flerstavellesord klapper man stavelserne i ordet, og hjælper barnet igennem stavelserne ved fortsat at smage og analysere dem. Ved meget lange ord – fx krokodille – skriver man bare ordet på et stykke papir og lader barnet skrive af. 2-3 lyde er mere end rigeligt at holde styr på her i de første faser.

MÆRK SPROGET – Studiehæfte 2: Sprog og skrivning

© 2021, Forlaget Pøhler, Brøndby

Grafisk design: Rikke Jensen

Studiehæfterne kan frit downloades fra www.poehler.dk | ISBN: 978-87-93740-69-3

Hvordan vurderer man, hvor langt børnene er kommet i at skrive ord rigtigt?

Det er vigtigt at være helt klar over, at selv om nogle børn kan skrive bogstaverne i eget navn samt nogle enkelte andre, behøver det ikke at betyde, at de kan skrive og læse. De har først forstået, hvad et bogstav er, og hvad det kan, når de mestrer det at mærke ordet i munden, finde frem til lydene og dernæst finde bogstavet. I stedet for at skulle lære bogstavernes navne og former isoleret, så får børnene her anledning til gennem sproget at finde lydene i et ord og derefter hente bogstavet (fx på plakaten på væggen), som passer til første lyd på et billede – og skrive det. Først her er lyd og bogstav blevet en funktionel relation for barnet.

Verdens længste ord?

I en lang periode vil barnet bare skrive løs og prøve at huske bestemte ord. Lad os sige, det har været nytår i 1. kl., og i klassen er en del børn begyndt at skrive ud fra en lydanalyse. Men endnu ikke sikkert. De er på vej. Læreren vil gerne vide, hvor langt de enkelte børn er kommet og introducerer derfor legen 'Verdens længste ord'. Læreren motiverer børnene ved at tale om nytårsaften og foreslår derefter som en opgave: at skrive verdens længste ord! Børnene får så til opgave at tegne og skrive om alle de nytårsraketter, de har set nytårsaften. Opgaven er ikke farlig, fordi dette er jo verdens længste ord, og de går kun i 1. klasse!

Børnene vil være på forskellige niveauer. Nogen vil måske kun tegne, nogen vil legeskrive, mens andre netop er begyndt at smage på ordene. Nogle af skriveforsøgene kan ligne en kombination af tilfældig skrivning af bogstaver og nogle bogstaver, som de kan 'smage', andre er kommet lidt længere og kan allerede nu smage en del af lydene, som de derfor prøver at isolere og finde frem til bogstaverne til:

nde	nydesrak
nydrak	nytrsrakete
nydrkt	nykedrekæt
nydrut	nydåsaræket

Her ses eksempler på, hvordan børnene virkelig har arbejdet for at finde frem til lydene. Nogen prøver at fastholde stavelserne, men det går ikke helt. Samtidig er det ret nemt at se, hvad børnene magter, og derfor også tilsvarende nemt at se, hvordan man kan støtte de enkelte elever.

Man skal altid starte med at fokusere på de ord, de vil skrive, som i sværhedsgrad ligger tættest på det, de kan klare. Ordet nytårsrakete var tydeligvis alt for svært for den første gruppe herover, mens det ligger i zonen for den nærmeste udvikling for den anden gruppe, selv om 4 stavelser nok er lige i overkanten på dette tidspunkt. Man bør fokusere på en- eller to-stavelserord først, men omvendt må man også tage udgangspunkt i de ord, som børnene bruger. Og nytårsraketen er for de fleste væsentlig i forbindelse med nytårsaften. Resten af de 'fejl' de til daglig skriver, lader man være. På dette udviklingstrin er det, vi registrerer som en fejl, snarere et tegn på, at elevens strategi ikke fungerer effektivt nok. Nu er det derfor lærerens primære opgave at støtte elevens strategi til at blive sikker. Det gøres bedst, når der arbejdes med ord, som eleven *næsten* klarer.

Ugedagbog

Vi foreslog i indledningen, at børnene en gang om ugen tegnede og skrev i en ugedagbog. Når de i 0. klasse kommer ind i det andet år af det toårige rum for literacy, vil de fleste børn være i gang med at skrive, og nogle er også begyndt at kunne læse lidt. Nu kan læreren vælge at lade ugedagbogen blive til en fælles tekst, som klassen og lærer skriver sammen – med læreren som klassens sekretær. Målet er at skrive en – i starten – meget kort og enkel tekst. I klassen bliver man enige om emnet for teksten og dermed også en overskrift til ugens dagbogstekst, fx: *Idrætsdag*. Læreren spørger om idrætsdag er et langt ord? Det drøftes. Læreren spørger, hvor mange stavelser er der? Det undersøges ved, at alle i klassen klapper ordet, gerne flere gange. Når stavelserklappet er på plads, kan læreren lægge en klods, en blyant eller en anden genstand

MÆRK SPROGET – Studiehæfte 2: Sprog og skrivning

© 2021, Forlaget Pøhler, Brøndby

Grafisk design: Rikke Jensen

Studiehæfterne kan frit downloades fra www.poehler.dk | ISBN: 978-87-93740-69-3

for hver stavelse, så er det nemt at huske, hvor mange der skulle være. Lærer spørger: ”Hvordan lyder den første stavelse?” De finder frem til ‘i’-lyden og mange ved, at det er bogstavet ved tegningen af ‘is’. Læreren skriver bogstavet, som symboliserede stavelsen, og spørger: ”Hvad kommer så?” osv. Lærerens opgave er at få en dialog med børnene, hvor de kan lære, hvordan man gør, når man vil skrive en lille tekst. Ordene, man drøfter, afpasses til, hvad børnene klarer at være med til den dag. Her lærer de strategien for at analysere, relatere til bogstaver, skrive og læse og meget mere. I ordet *idrætsdag* kan læreren eventuelt skrive 2. stavelse, mens han/hun siger lydene, og så fokusere grundigt på 3. stavelse i samspil med eleverne. Denne dags tekst bliver:

Idrætsdag

Jeppeløb stærkt.

Sofie sprang langt.

Anne faldt og slog sig.

Det var en sjov dag.

Slut

Læreren kopierer teksten til alle, som sætter historien ind i dagbogsmappen. Det er ugens tekst, som alle skal læse hjemme for mor og far. Teksten kan suppleres med tegninger i ugens løb – måske en hel tegneserie, hvor alle tegninger hænger på væggen med en kort ny tekst på – før de havner i børnenes mapper.

Dette kunne være klassens første og meget forenklede LTG-forløb: Læsning på Talens Grund. I *Mærk sproget – skriv og læs!*, side 72-78 er en kort introduktion til metoden. Du kan læse mere i Ulrika Leimars bog. Referencen står på side 7. Når først arbejdsformen er lært, er der nærmest ingen grænser for, hvad eleverne kan skrive om. De lærer på en og samme tid at skrive, læse, kommunikere, diskutere og reflektere over tekst.

Til pædagogen og læreren i det toårige rum for literacy

Sæt et billede af hver elev op på væggen. Billederne hænges op i alfabetisk orden. Skriv elevernes fornavne på ordkort: Ét, hvor du kun bruger store bogstaver, og ét, hvor du skriver stort begyndelsesbogstav og derefter bruges små bogstaver. Gør det samme med efternavnene. Hvis muligt, så laminer kortene. De kan bruges til meget i årets løb. Her er nogle forslag:

Start med at lægge fornavnene (store bogstaver) op på gulvet, så alle kan se. Lad eleverne finde deres eget navn og hænge det op under billedet. Nu kan en af eleverne ‘råbe op’ ved at pege på navnet og sige det højt. Når alle eleverne har prøvet at ‘læse’ alle navnene, kan I vende et par billeder om, så bagsiden vender ud af. Hvem kan nu ‘råbe op’? Efterhånden vendes flere billeder. Eleverne kan læse navne for hinanden i makkerpar, således at alle får øvet sig i at læse navne før opgaven gøres sværere.

Senere kan man bruge ordkort med store og små bogstaver eller sætte efternavne på. Brug ordkortene til at tælle, hvem der har det korteste/længste navn, færrest/flest stavelser, hvor mange der starter med M osv.

Byt om på nogle af billederne. Nu bliver opgaven at sætte dem i alfabetisk orden. Første gang kan man gøre det sammen med ordkortet, senere med billederne uden hjælp fra ordkortet.

Kortene kan også bruges som memoryspil med forskellige ‘makkerpar’: store bogstaver/almindelig skrift, fornavn/efternavn, billede/navn.

Elever, som har brug for lidt ekstra støtte, kan med fordel gennemføre de samme opgaver i årets løb sammen med deres støttelærer.

Supplerende litteratur for Studiehæfte 2

Frost, J. (1998). Læsepraksis – på teoretisk grundlag. Dansk psykologisk Forlag

Hagtvet, B.E. (2012). Skrivelyst og skrivepraksis på elevens præmisser. I: *Madsbjerg, K. & Friis, K. (red.). Skrivelyst i specialpædagogisk perspektiv*, 205-229. Dansk psykologisk Forlag.

Leimar, U. (1978). *LTG metoden*. Gyldendal.

Martins, M.A., Salvador, L., Albuquerque, A. & Silva, C. (2014). Invented spelling activities in small groups and early spelling and reading. *Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology*, August, 1-15.

Østergren-Olsen, D. & Nielsen, L. (2021). Stilladsring og greb i skriveprocessen – et inspirationsløb om gys. I: *K. Friis & Østergren-Olsen (red.). Literacydidaktik – elever i literacyvanskeligheder*. Dafolo.

MÆRK SPROGET

– skriv og læs!

